

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ
ΘΕΜΑΤΩΝ

Ταχ. Δ/ση : Α. Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη : 151 80–ΜΑΡΟΥΣΙ
E-mail : gnk2@minedu.gov.gr
Τηλέφωνο : 210 344 3869
ΜΒ

Μαρούσι, 10-07-2026

Αρ. Πρωτ. 93413/ΥΣ

ΠΡΟΣ: Τη Βουλή των Ελλήνων
Διεύθυνση Κοινοβουλευτικού
Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων

ΚΟΙΝ: Βουλευτή κ.
- Γεώργιο Α. Σταμάτη
(Δια της Βουλής των Ελλήνων)

ΘΕΜΑ: «Απάντηση στην Ερώτηση με αριθμ. πρωτ. 5886/05-06-2026»

Σε απάντηση του ανωτέρω Μέσου Κοινοβουλευτικού Ελέγχου, κάνουμε γνωστά τα ακόλουθα:

Σύμφωνα με το υπ' αριθμ. πρωτ. 10394/12-06-2026 έγγραφο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ), ισχύουν τα εξής:

«(...) Ως προς το ερώτημα 1 επισημαίνονται τα ακόλουθα:

Το ΙΕΠ έχει προβεί στην ανάπτυξη νέων Προγραμμάτων Σπουδών (ΠΣ) για όλα τα γνωστικά αντικείμενα της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων των μαθημάτων της Ιστορίας και της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής (Πολιτικής Παιδείας) (<https://www.iep.edu.gr/nea-programmata-sproudon/>), ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες όλων των μαθητών/τριών, στη νέα κοινωνική πραγματικότητα και στα νέα δεδομένα των επιστημών για τη διδασκαλία, τη μάθηση, τα γνωστικά αντικείμενα και τις πρακτικές τους, όπως και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες στους πολίτες του 21ου αιώνα. Οι βασικοί οριζόντιοι προσανατολισμοί της συγγραφής του συνόλου των ΠΣ είναι να υποστηρίξουν τους/τις μαθητές/τριες, προκειμένου να:

- αποκτήσουν δεξιότητες αναστοχαζόμενων ανθρώπων που μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν, πώς να ερευνούν και πώς να γίνονται δημιουργικοί και αποτελεσματικοί,
- καλλιεργήσουν δεξιότητες με τις οποίες θα αξιοποιούν τις γνώσεις τους και θα παράγουν νέα γνώση,
- λαμβάνουν αποφάσεις που βασίζονται σε επιστημονικά δεδομένα,

- αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να λειτουργούν αυτόνομα στη σχολική τάξη και στη ζωή τους,
- αποκτήσουν αυτοεκτίμηση, αυτοπεποίθηση, ενσυναίσθηση και ανθεκτικότητα, ώστε να είναι ικανοί να συνδέονται και να επικοινωνούν με τους άλλους,
- αναγνωρίσουν αξίες και να συνειδητοποιήσουν αρχές, ώστε να αποκτήσουν συναισθήση ευθύνης και να προετοιμαστούν ως ενεργοί πολίτες,
- συμμετέχουν σε δρώμενα και πρακτικές που παραπέμπουν στην ανάγκη ενεργοποίησης όλων για την αντιμετώπιση των μεγάλων προκλήσεων της εποχής που απασχολούν τις σύγχρονες κοινωνίες (κατασπατάληση φυσικών πόρων, μόλυνση, προσφυγιά, επιδημίες κ.ά.).

Επιπρόσθετα, τα νέα ΠΣ συνδέουν τα γνωστικά αντικείμενα με την ευρύτερη ζωή των μαθητών/τριών, την τοπική και την ευρύτερη κοινότητα, ενσωματώνοντας στοιχεία της σύγχρονης καθημερινής ζωής, ώστε να καλλιεργούν την αποδοχή και την κατανόηση μέσα από τη συλλογικότητα, προωθώντας την ενεργό συμμετοχή και συνεργασία όλων των μαθητών/τριών, μέσω της δημιουργίας περιβαλλόντων καθοδηγούμενης μάθησης, αυτενέργειας, συνεργατικής δράσης σε ομάδες, διερευνητικής μάθησης, βιωματικής προσέγγισης, συνεργατικής επίλυσης προβλήματος, επικοινωνιακής προσέγγισης και μετασχηματιστικής λογικής.

Συγχρόνως, η συγγραφή των νέων ΠΣ συνδυάζεται με μια σειρά από άλλες δράσεις που στοχεύουν στην ποιοτική αναβάθμιση της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, όπως η υιοθέτηση ενός ευέλικτου και υποστηρικτικού συστήματος διαρκούς επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών με κέντρο την ενδοσχολική επιμόρφωση, η συγγραφή νέων σχολικών εγχειριδίων και συμπληρωματικού εκπαιδευτικού υλικού, η εφαρμογή των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων στα Νηπιαγωγεία, Δημοτικά και Γυμνάσια της χώρας σε τέσσερις κύκλους δεξιοτήτων (δεξιοτήτων μάθησης, ζωής, τεχνολογίας-επιστήμης και του νου), καθώς και οι δράσεις ενίσχυσης της ψηφιακής ετοιμότητας των εκπαιδευτικών.

Τέλος, ένας ακόμη βασικός διδακτικός προσανατολισμός των νέων ΠΣ είναι η αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών ως εργαλείων έρευνας και μάθησης σε όλο το εύρος τους. Αυτό συνιστάται και από πρόσφατη Οδηγία της ΕΕ (Digital Education Action Plan 2021-2027) που θέτει ως στόχο κάθε τάξη (έως το 2027) να είναι ψηφιακή και αυτό αφορά υποδομές, περιεχόμενο και πρακτικές.

Ειδικότερα, στα νέα ΠΣ Ιστορίας του Γυμνασίου (ΦΕΚ Β΄ 217/19-01-2023) και του Γενικού Λυκείου (ΦΕΚ Β΄ 198/19-01-2023) καθορίζεται πως η διδασκαλία θα γίνεται με άξονα τον/τη μαθητή/τρια. Η εκτεταμένη χρήση πολυμορφικού/πολυτροπικού εκπαιδευτικού υλικού, η ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία, η αποφυγή της αποστήθισης και η αξιοποίηση πηγών έχουν ως στόχο την κριτική αφομοίωση της ύλης. Η προτεινόμενη διδακτική μεθοδολογία στηρίζεται στις παραδοχές της ενεργητικής μάθησης και οργανώνεται με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ιστορικής επιστήμης, καθώς και την ηλικία των μαθητών/τριών. Ο/Η εκπαιδευτικός δεν πρέπει να καταφεύγει στην εύκολη λύση της απλής διάλεξης. Αντίθετα, βασικό άξονα και αφετηρία της διδακτικής διαδικασίας είναι απαραίτητο να αποτελούν οι πηγές. Για τον λόγο αυτό, προτείνεται η συστηματική εισαγωγή των μαθητών/τριών στη μεθοδολογία της προσέγγισης ποικίλων ιστορικών πηγών (εικόνας, φωτογραφίας, αντικειμένου, μνημείου, παραθέματος, πρωτογενών και δευτερογενών). Η επεξεργασία των πηγών, ιδίως στο Γενικό Λύκειο, προτείνεται να ακολουθεί τα εξής στάδια: παρουσίαση σύντομων κειμένων (με περιγραφές, αφηγήσεις, ερμηνείες κ.τ.λ.), εξωκειμενική προσέγγιση (πληροφορίες για τον συντάκτη της πηγής, το ιστορικό-κοινωνικό-ιδεολογικό πλαίσιο της πηγής), κειμενική προσέγγιση (πληροφορίες, ερμηνείες, αποσιωπήσεις της πηγής), διακειμενική προσέγγιση

(συγκρίσεις-αντιπαραβολή πηγών που αναφέρονται στο ίδιο ζήτημα) και σύνθεση (σύνθεση των ιστορικών πληροφοριών του σχολικού εγχειριδίου και των πηγών). Στην κατεύθυνση αυτή ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού καθίσταται βοηθητικός, συντονιστικός, ώστε βαθμιαία οι μαθητές/τριες να εθιστούν στη χρήση και επεξεργασία των πηγών. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα των γραπτών πηγών, άμεσων και έμμεσων, πρέπει να αποτελεί για τους/τις μαθητές/τριες έναν τρόπο αμεσότερης προσέγγισης μιας ιστορικής εποχής, καθώς επίσης και κατανόησης και ερμηνείας των ιστορικών φαινομένων ή ζητημάτων. Η μαθητεία στην έρευνα των πηγών εξοικειώνει σταδιακά τους/τις μαθητές/τριες με τη δουλειά του ιστορικού, γιατί τους/τις ασκεί στην ουσία της ιστορικής έρευνας (αντιπαραβολή και έλεγχος αξιοπιστίας των πηγών, κίνητρα και ερμηνείες ιστορικών κ.ά.). Μάλιστα, με την επεξεργασία τεκμηρίων που παρουσιάζουν διαφορετικές εκδοχές του ίδιου γεγονότος ή φαινομένου αναπτύσσονται σταδιακά η κριτική σκέψη, η κριτική στάση απέναντι σε ιστορικά γεγονότα ή πρόσωπα, η ικανότητα διατύπωσης υποθέσεων, νόμων ή ορισμών, γενικεύσεων και διασύνδεσης των γεγονότων, καθώς και, εν γένει, η ικανότητα να αξιολογούν την ανθρώπινη δράση και να διατυπώνουν, χωρίς προκατάληψη, αξιολογικές ηθικές κρίσεις. Με τον τρόπο αυτό διαμορφώνονται πολίτες με αξίες και εφόδια αντίστασης σε προσπάθειες χειραγώγησης. Η ανάθεση και εκπόνηση εργασιών (ατομικών ή ομαδικών) και η σύνδεσή τους με θέματα/έρευνες τοπικής ιστορίας ενθαρρύνουν την ενεργητικότερη συμμετοχή, καθώς και -όπου και όποτε είναι εφικτό και εφαρμόσιμο- την παραγωγή ιστορικής γνώσης. Η χρήση εποπτικών μέσων (συμβατικών και ψηφιακών) παρέχει ευκαιρίες για αποτελεσματικότερη αξιοποίηση της ιστορικής γνώσης και κατανόηση των θεωρητικών ζητημάτων του μαθήματος.

Επιπλέον, σημαντική καινοτομία του νέου ΠΣ Ιστορίας του Γενικού Λυκείου είναι η θεματική διάρθρωση της ιστορικής γνώσης. Έτσι, στην Α΄ Λυκείου οι μαθητές/τριες αποκτούν γνώσεις για τις μορφές κρατικής οργάνωσης, τους θεσμούς, τη διοίκηση, καθώς και το περιεχόμενο διαφόρων ιδεολογικών ρευμάτων από την Αρχαιότητα έως τη Σύγχρονη Εποχή. Στη Β΄ Λυκείου οι μαθητές/τριες έρχονται σε επαφή με τον τρόπο οργάνωσης των κοινωνιών, τη λειτουργία της οικονομίας και τις πληθυσμιακές μεταβολές από την Αρχαιότητα έως τη Σύγχρονη Εποχή. Στη Γ΄ Λυκείου οι μαθητές/τριες εμβαθύνουν στη συγκρότηση και τη λειτουργία διαφόρων συστημάτων ασφαλείας, καθώς και στην εξέλιξη διεθνών ζητημάτων από την Αρχαιότητα έως τη Σύγχρονη Εποχή. Τέλος, στο μάθημα της Γ΄ Λυκείου Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών οι μαθητές/τριες εντρυφούν στο περιεχόμενο και τη μεθοδολογία της Ιστορίας ως επιστήμης, καθώς και στον τρόπο με τον οποίο εργάζεται ο ιστορικός, ενώ στο ίδιο μάθημα εμπεριέχονται ως διακριτές ενότητες και οι ακόλουθες: «Το Ελληνικό Ζήτημα και η λύση του (από τον ώριμο Νεοελληνικό Διαφωτισμό έως την ένταξη της Ελλάδας στην Ενωμένη Ευρώπη)» και «Η Ευρώπη ως ιστορική ενότητα από την Αρχαιότητα έως τη Σύγχρονη Εποχή».

Όσον αφορά στα νέα ΠΣ για το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής (Πολιτικής Παιδείας), το οποίο διδάσκεται στη Γ΄ τάξη Γυμνασίου (ΦΕΚ Β΄ 202/19-01-2023) και στην Α΄ τάξη Λυκείου (ΦΕΚ Β΄ 139/18-01-2023), αυτά αποσκοπούν στην εμπλοκή των μαθητών/τριών σε διαδικασίες μέσω των οποίων θα αποκτήσουν γνώσεις και θα καλλιεργήσουν στάσεις, δεξιότητες και αξίες, έτσι ώστε να καταστούν υπεύθυνοι και ενεργοί δημοκρατικά πολίτες, αλλά και άνθρωποι με κριτική ικανότητα και δημιουργική δράση. Βάσει αυτών, ο σχεδιασμός της διδασκαλίας και της μάθησης ενθαρρύνει τον κριτικό στοχασμό μέσα από διδακτικές προσεγγίσεις, όπως η ομαδοσυνεργατική μορφή διδασκαλίας, η μέθοδος πρότζεκτ, οι βιωματικές διερευνητικές μέθοδοι διδασκαλίας, η αξιοποίηση των τεχνών στη διδασκαλία («εκπαιδευτικό δράμα», θεατρικές τέχνες, αξιοποίηση εικαστικών δημιουργιών) και η μαθητοκεντρική προσέγγιση.

Τα νέα ΠΣ για τα μαθήματα της Ιστορίας και της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής (Πολιτικής Παιδείας) θα εφαρμοστούν στην εκπαιδευτική διαδικασία σε συνδυασμό με τον θεσμό του πολλαπλού βιβλίου στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Στο πλαίσιο αυτό εκδόθηκε η Υ.Α. 44731/ΓΔ4/2026 (Β΄ 2047) με θέμα «Ένταξη Διδακτικών Βιβλίων - Διδακτικών Πακέτων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων (Μ.Δ.Β.) και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων (Ψ.Β.Δ.Β.)», στην οποία περιλαμβάνονται και διδακτικά πακέτα για τα εν λόγω γνωστικά αντικείμενα από το Δημοτικό έως την Α΄ Λυκείου. Τα εγκεκριμένα διδακτικά πακέτα, βάση της εν λόγω Υ.Α., προσαρμοσμένα στην επίτευξη των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων που αποτελούν την αφετηρία του σχεδιασμού των νέων ΠΣ, στοχεύουν όχι μόνο στην αξιοποίηση του περιεχομένου του βασικού εκπαιδευτικού υλικού (διδακτικά βιβλία) αλλά και του συμπληρωματικού υλικού σε ηλεκτρονική μορφή που εμπεριέχεται σε αυτά, με τη διασύνδεση των διδακτικών βιβλίων με ψηφιακά μαθησιακά αντικείμενα, μέσω συνδέσμου σε μορφή αναγνώσιμη και γραμμωτού κώδικα γρήγορης απόκρισης (QR code στο τεύχος του βιβλίου και κατάλληλο εικονίδιο στην ψηφιακή μορφή του και τα ψηφιακά μαθησιακά αντικείμενα). Με τον τρόπο αυτό δίδεται η δυνατότητα στοχευμένου εμπλουτισμού του ήδη πολυτροπικού περιεχομένου του βιβλίου με ψηφιακά μαθησιακά αντικείμενα, τα οποία αντιστοιχούν σε σημεία του κυρίως περιεχομένου ή των δραστηριοτήτων για τους μαθητές και τις μαθήτριες. Τέλος, σημειώνεται πως με την Υ.Α. 72907/ΓΔ4/2026 (Β΄ 3159), με θέμα «Επιλογή Διδακτικών Βιβλίων - Διδακτικών Πακέτων από το Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων (Μ.Δ.Β.) του άρθρου 84 του ν. 4823/2021 (Α΄ 136) για το Σχολικό Έτος 2027-2028», το Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. καθόρισε τη διαδικασία επιλογής από τους/τις εκπαιδευτικούς των διδακτικών βιβλίων-διδακτικών πακέτων που θα χρησιμοποιηθούν το σχολικό έτος 2027-2028 από τις σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, μεταξύ των διδακτικών βιβλίων-διδακτικών πακέτων που έχουν ενταχθεί στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων (Μ.Δ.Β.) και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων (Ψ.Β.Δ.Β.).

Ως προς το ερώτημα 2 παρατίθενται τα ακόλουθα στοιχεία:

Σχετικά με την περαιτέρω αναβάθμιση της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών (αρχικής και συνεχιζόμενης) με την ενσωμάτωση του Πλαισίου Αναφοράς Ικανοτήτων για τον Δημοκρατικό Πολιτισμό του Συμβουλίου της Ευρώπης, επισημαίνονται τα ακόλουθα:

Α. Υλοποιηθείσες δράσεις

Το ΙΕΠ, στο πλαίσιο της αποστολής του για την υποστήριξη της εκπαιδευτικής πολιτικής και της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών, έχει υλοποιήσει κατά τα προηγούμενα έτη σειρά επιμορφωτικών και εκπαιδευτικών δράσεων που συνδέονται με την προαγωγή της δημοκρατικής παιδείας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της συμπερίληψης της ενεργού πολιτεότητας, της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και της καλλιέργειας δημοκρατικών αξιών και στάσεων στο σχολικό περιβάλλον.

Στις δράσεις αυτές περιλαμβάνονται τα εξής Επιμορφωτικά Προγράμματα:

Κατά την περίοδο 2020-2023, επιμορφώθηκαν 77.936 εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στο Επιμορφωτικό Πρόγραμμα «Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών στις Δεξιότητες μέσω Εργαστήριων», συνολικής διάρκειας 36 ωρών. Το περιεχόμενο του προγράμματος υποστήριζε την ανάπτυξη γνώσεων, δεξιοτήτων, αξιών και στάσεων που συνάδουν με τις αρχές του δημοκρατικού πολιτισμού, δίνοντας έμφαση στη συνεργασία, την ενσυναίσθηση, τον σεβασμό, την αλληλεγγύη, την ενεργό πολιτεότητα, την ειρηνική διαχείριση συγκρούσεων, τη διαχείριση των συναισθημάτων, την αυτογνωσία και την ψυχική υγεία.

Κατά την περίοδο 2021-2023, στο πλαίσιο της Πράξης «Εισαγωγική Επιμόρφωση

Εκπαιδευτικών», επιμορφώθηκαν 16.030 εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης. Από τις συνολικά 96 ώρες του προγράμματος, οι 8 αφιερώθηκαν σε ζητήματα συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, ενώ οι 12 επικεντρώθηκαν στη θεματική των δεξιοτήτων για έναν δημοκρατικό πολιτισμό.

Β. Δράσεις σε εξέλιξη ή υπό σχεδιασμό

Παράλληλα, το ΙΕΠ συνεχίζει να διερευνά και να αναπτύσσει επιμορφωτικές πρωτοβουλίες που συνάδουν με τις αρχές και τις κατευθύνσεις του Πλαισίου Αναφοράς Ικανοτήτων για τον Δημοκρατικό Πολιτισμό του Συμβουλίου της Ευρώπης. Στο πλαίσιο αυτό, υλοποιούνται ή σχεδιάζονται δράσεις που αποσκοπούν στην περαιτέρω ενίσχυση των γνώσεων, δεξιοτήτων, αξιών και στάσεων των εκπαιδευτικών, ώστε να υποστηρίξουν αποτελεσματικά τη δημοκρατική κουλτούρα, τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη συμπερίληψη, την κριτική σκέψη και την ενεργό συμμετοχή των μαθητών/τριών στη σχολική ζωή και στη δημοκρατική κοινωνία.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο της επικείμενης Εισαγωγικής Επιμόρφωσης, η οποία προβλέπεται να απευθυνθεί σε περίπου 35.000 εκπαιδευτικούς, περιλαμβάνεται η θεματική ενότητα «Το σχολείο των Δεξιοτήτων. Δεξιότητες στο σχολείο για έναν δημοκρατικό πολιτισμό», διάρκειας 12 ωρών επί συνόλου 96 ωρών επιμόρφωσης. Η ενότητα εστιάζει στον σχεδιασμό της διδασκαλίας με στόχο την ουσιαστική ανάπτυξη δεξιοτήτων που ενισχύουν τη συνεργασία, την κριτική σκέψη και την ενεργό συμμετοχή των μαθητών/τριών στη σχολική ζωή. Μεταξύ των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων συγκαταλέγεται η αξιοποίηση μεθόδων και στρατηγικών διδασκαλίας και αξιολόγησης που βασίζονται στις αρχές της βιωματικής μάθησης και στο Πλαίσιο Αναφοράς Ικανοτήτων για τον Δημοκρατικό Πολιτισμό.

Επιπλέον, είναι σε εξέλιξη δράσεις και προγράμματα διάρκειας 48 ωρών για την αντιμετώπιση περιστατικών ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού στις σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και τα εργαστηριακά κέντρα. Στις εν λόγω δράσεις, κατά το διάστημα 2023-2026, έχουν ήδη επιμορφωθεί 28.547 στελέχη της εκπαίδευσης, εκπαιδευτικοί δημόσιων και ιδιωτικών σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί που υπηρετούν στην εκπαίδευση. Στο πλαίσιο των αναφερομένων δράσεων και προγραμμάτων δίνεται έμφαση στην ενίσχυση των δεξιοτήτων των επιμορφούμενων εκπαιδευτικών για την προώθηση ενός ασφαλούς, συμπεριληπτικού και υποστηρικτικού σχολικού περιβάλλοντος.

Προς την κατεύθυνση της προαγωγής της δημοκρατικής παιδείας κινείται και η πρωτοβουλία «Η Δικαιοσύνη στο Σχολείο. Ευαισθητοποίηση της μαθητικής και εκπαιδευτικής κοινότητας για τον θεσμό της Δικαιοσύνης και την αρχή του Κράτους Δικαίου», η οποία υλοποιείται στο πλαίσιο Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ του ΙΕΠ και του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ). Η πρωτοβουλία αποσκοπεί στην καλλιέργεια δημοκρατικής συνείδησης και στην εξοικείωση της εκπαιδευτικής κοινότητας με τις αρχές του Κράτους Δικαίου και τους δημοκρατικούς θεσμούς. Στο πλαίσιο της πρώτης δράσης της πρωτοβουλίας, τη Δευτέρα 06/10/2025 πραγματοποιήθηκε επίσκεψη Συμβούλων Εκπαίδευσης ειδικοτήτων ΠΕ70, ΠΕ78 και ΠΕ80 στο ΣτΕ, με σκοπό τη συζήτηση μεταξύ δικαστών και στελεχών της εκπαίδευσης αναφορικά με ζητήματα που σχετίζονται με την καλλιέργεια θεσμικής παιδείας στους μαθητές και τις μαθήτριες, την ενίσχυση της νομικής συνείδησης και τη δυνατότητα ενσωμάτωσης σχετικών θεματικών σε διδακτικές πρακτικές, ώστε να προκύψει πλαίσιο εκπαιδευτικών επισκέψεων και αξιοποίησης των αποτελεσμάτων στη διδακτική πράξη, καθώς και ο σχεδιασμός δράσεων διάχυσης της σχετικής ενημέρωσης στην εκπαιδευτική κοινότητα. Επιπλέον, σε συνέχεια της εν λόγω επίσκεψης, το ΙΕΠ δημοσίευσε τον Οδηγό για Εκπαιδευτικούς με θέμα «Σχολική Εκπαίδευση για το Κράτος Δικαίου», όπως παρουσιάστηκε από τους Συμβούλους του ΙΕΠ στο πλαίσιο των δράσεων συνεργασίας με το ΣτΕ. Το υλικό

αυτό συνεισφέρει στην κοινή προσπάθεια για την ενίσχυση της εκπαίδευσης για το κράτος δικαίου και υποστηρίζει τη διαμόρφωση πλαισίου σχετικών εκπαιδευτικών δράσεων (20251022-ΟΔΗΓΟΣ_Σχολική_Εκπαίδευση_για_το_Κράτος_Δικαίου.pdf). Τέλος, στο πλαίσιο της δεύτερης δράσης παρήχθη σχετικό εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο θα διατεθεί πολύ σύντομα στην εκπαιδευτική κοινότητα μέσω της ιστοσελίδας του ΙΕΠ, προς χρήση από τους/τις εκπαιδευτικούς στα σχολεία όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης. Η πρωτοβουλία συνδέεται με τα ισχύοντα και τα νέα Προγράμματα Σπουδών, καθώς και με το πρόγραμμα «Δράσεις Ενεργού Πολίτη», συμβάλλοντας στην ανάπτυξη γνώσεων, δεξιοτήτων και αξιών που συνάδουν με τον δημοκρατικό πολιτισμό και την ενεργό πολιτειότητα.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το ΙΕΠ έχει ήδη αναπτύξει και συνεχίζει να υλοποιεί στοχευμένες επιμορφωτικές και εκπαιδευτικές δράσεις που συνδέονται με τις αρχές του δημοκρατικού πολιτισμού, της ενεργού πολιτειότητας, του Κράτους Δικαίου και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παράλληλα, μέσω υφιστάμενων και νέων επιμορφωτικών πρωτοβουλιών, ενισχύεται η ενσωμάτωση των αρχών του Πλαισίου Αναφοράς Ικανοτήτων για τον Δημοκρατικό Πολιτισμό στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και στην εκπαιδευτική πράξη.

Ως προς το ερώτημα 3 επισημαίνονται τα ακόλουθα:

Κατά το σχολικό έτος 2025-2026, βάσει της υπ' αριθ. πρωτ. 143519/ΓΔ4/06-11-2025 εγκυκλίου, στο πλαίσιο των γνωστικών αντικειμένων της Ιστορίας, της Μελέτης Περιβάλλοντος και της Γεωγραφίας της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, καθώς και των γνωστικών αντικειμένων της Ιστορίας και της Γεωλογίας-Γεωγραφίας όλων των τύπων Γυμνασίου γενικής παιδείας και ειδικής αγωγής, αναδεικνύονται η Τοπική Ιστορία και η Τοπική Γεωγραφία μέσω δράσεων, σε συνάρτηση και με τους 17 Στόχους της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Ειδικότερα, ορίζεται ότι σε κάθε σχολική μονάδα, ανά σχολικό έτος, υλοποιείται υποχρεωτικά μία (1) δράση Τοπικής Ιστορίας και μία (1) δράση Τοπικής Γεωγραφίας, σε όποια τάξη κρίνεται παιδαγωγικά αναγκαίο από τη σχολική μονάδα, σύμφωνα με τα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών. Στα Δημοτικά Σχολεία, οι δράσεις εφαρμόζονται στα μαθήματα Ιστορίας (Γ', Δ', Ε' και ΣΤ' τάξη) και Μελέτης Περιβάλλοντος (Γ' και Δ' τάξη) – Γεωγραφίας (Ε' και ΣΤ' τάξη) στα 6/θέσια και άνω σχολεία, ενώ στο Γυμνάσιο εφαρμόζονται στα μαθήματα Ιστορίας και Γεωλογίας-Γεωγραφίας. Οι δράσεις αυτές προσμετρώνται στον συνολικό αριθμό δράσεων ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας που εφαρμόζονται ανά βαθμίδα και τάξη σε κάθε Δημοτικό και Γυμνάσιο, με ευθύνη των Διευθυντών/τριών των σχολικών μονάδων.

Με τη μελέτη της Ιστορίας και της Γεωγραφίας του ιδιαίτερου τόπου καταγωγής ή κατοικίας τους οι μαθητές/τριες μαθαίνουν να σέβονται και να εκτιμούν τις συλλογικές προσπάθειες και τους αγώνες των ανθρώπων που έζησαν και έδρασαν στον τόπο τους και να κατανοούν τη σημασία του φυσικού και ιστορικού περιβάλλοντος της περιοχής τους. Επίσης, να συνειδητοποιούν τη συνολική κοινωνική, πολιτισμική, οικονομική και πολιτική ιστορία του συγκεκριμένου τόπου που ζουν και να τη συσχετίζουν με την Ιστορία του ευρύτερου γεωγραφικού χώρου στον οποίο βρίσκεται το χωριό ή η πόλη τους στο πλαίσιο της εθνικής και παγκόσμιας Ιστορίας και Γεωγραφίας. Περαιτέρω, η μελέτη της Τοπικής Ιστορίας και Τοπικής Γεωγραφίας αποσκοπεί στην ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών, ώστε μέσα από αυτή να προκύψει μια νέα εικόνα, περισσότερο κατανοητή για τον κόσμο στον οποίο ζουν, αλλά και νέες στάσεις απέναντι στο παρόν. Στο επίκεντρο της παιδαγωγικής προσέγγισης είναι η πρόκληση του ενδιαφέροντος για δράσεις επίλυσης σύγχρονων προκλήσεων ως μέρος αιτιακών σχέσεων με το παρελθόν και τον τόπο. Στη διερεύνηση θεμάτων τοπικού ενδιαφέροντος δύο είναι οι πιο σημαντικοί παράγοντες που αποτελούν το επίκεντρο κάθε

έρευνας: ο τόπος και οι άνθρωποι. Τα δύο αυτά στοιχεία συνιστούν το δίπολο γύρω από το οποίο στρέφεται η θεματική της Τοπικής Γεωγραφίας και Ιστορίας. Η διερεύνηση του τόπου συμβάλλει αποφασιστικά στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής επηρέασαν τους ανθρώπους και την ιστορία τους.

Συνοψίζοντας, με τις δράσεις Τοπικής Ιστορίας και Τοπικής Γεωγραφίας στο Δημοτικό και στο Γυμνάσιο οι μαθητές/τριες επιδιώκεται να:

- Εντοπίζουν, επιλέγουν, αξιολογούν και αξιοποιούν τις κατάλληλες πηγές πληροφόρησης τοπικής ιστορίας και τοπικής γεωγραφίας.
- Ερευνούν την τοπική ιστορία και τοπική γεωγραφία, διατυπώνοντας υποθέσεις εργασίας με σκοπό την υλοποίηση δράσεων.
- Νοηματοδοτούν το ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον, ώστε να κατανοήσουν τον περιβάλλοντα φυσικό και κοινωνικό χώρο και να εντάσσονται δημιουργικά σε αυτόν.
- Παρατηρούν, περιγράφουν, συγκρίνουν και εξηγούν τους λόγους για τους οποίους το ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον έχει αποκτήσει την παρούσα μορφή του στον συγκεκριμένο χώρο και χρόνο.
- Συμμετέχουν δημιουργικά σε δράσεις διατήρησης της πολιτισμικής φυσιογνωμίας του τόπου τους.».

Περαιτέρω, αναφορικά με τις σχολικές δράσεις στο πλαίσιο της σχολικής ζωής, ισχύουν όσα προβλέπονται στο άρθρο 16 του π.δ. 79/2017 «Οργάνωση και λειτουργία νηπιαγωγείων και δημοτικών σχολείων» (Α' 109), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Συγκεκριμένα, σχολικές δράσεις θεωρούνται όλες οι προγραμματισμένες και κατάλληλα σχεδιασμένες δράσεις του σχολείου που συμπληρώνουν και εμπλουτίζουν τα προγράμματα σπουδών. Πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια του διδακτικού ωραρίου, εντός ή/και εκτός του σχολείου και σε συνεργασία με άλλα σχολεία ή/και με άλλους φορείς (όπως Μουσεία, Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, σχολικά δίκτυα, επιστημονικούς και πολιτιστικούς φορείς, βιβλιοθήκες, φυσιολατρικές λέσχες κ.λπ.). Οι δράσεις αυτές έχουν διεπιστημονικό/διαθεματικό, βιωματικό χαρακτήρα και ενθαρρύνουν τη διερεύνηση, συντελώντας στην ανάπτυξη του δημοκρατικού ήθους, στο άνοιγμα του σχολείου στην τοπική κοινότητα. Επιτελούν αντισταθμιστικό ρόλο παρέχοντας τη δυνατότητα σε όλους τους μαθητές/τριες να συμμετέχουν σε δραστηριότητες που διευρύνουν τους ορίζοντές τους. Οι δράσεις που αναφέρονται στα εδάφια α και β της παρ. 2 του εν λόγω άρθρου εντάσσονται στον ετήσιο ή στον τριμηνιαίο προγραμματισμό που κάνει το κάθε σχολείο, μετά από απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων. Στη συνέχεια υποβάλλονται για ενημέρωση στον/στην Προϊστάμενο/η Εκπαιδευτικών Θεμάτων, ο/η οποίος/α μπορεί να διατυπώνει τις δικές του/της παρατηρήσεις και προτάσεις.

Επιπλέον, στις σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας σχεδιάζονται και υλοποιούνται προγράμματα με θεματικό κέντρο την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, την Αγωγή Υγείας, τα Πολιτιστικά Θέματα και την Αγωγή Σταδιοδρομίας, βάσει σχετικών εγκυκλίων, οι οποίες επικαιροποιούνται κάθε σχολικό έτος. Ενδεικτικά αναφέρεται η με αρ. πρωτ. 154060/26-11-2025 εγκύκλιος με θέμα: «Σχεδιασμός και Υλοποίηση Προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων (Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας, Πολιτιστικών Θεμάτων και Αγωγής Σταδιοδρομίας) για το σχολικό έτος 2025-2026».

Στους θεματικούς άξονες των Προγραμμάτων Πολιτιστικών Θεμάτων περιλαμβάνονται παγίως ζητήματα που αφορούν στην καλλιέργεια της ελληνικής γλώσσας και του ελληνικού πολιτισμού, της τοπικής και υπερτοπικής μνήμης, της δημοκρατικής εκπαίδευσης και του δημοκρατικού πολιτισμού. Ειδικότερα, περιλαμβάνονται θεματικές περιοχές, όπως: α) Προάσπιση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο πλαίσιο της ενίσχυσης της πολιτισμικής ταυτότητας

παιδιών και εφήβων, β) Αειφορία και υλικός - άυλος πολιτισμός (ήθη, έθιμα, λαϊκή παράδοση, λαϊκή τέχνη κ.ά.), γ) Λαογραφία, Πολιτιστική Κληρονομιά και Αειφορία, Ιστορία, Τοπική Ιστορία, Ιστορία και Πολιτισμός, Μυθολογία, δ) Ανθρώπινα δικαιώματα - Δικαιώματα του παιδιού, ε) Εκπαίδευση στη δημοκρατία - Εκπαίδευση για τη δημοκρατία, στ) Μουσειακή Αγωγή, Μουσειακή Εκπαίδευση, Μνημεία και χώροι Πολιτιστικής Κληρονομιάς, αρχαιολογικοί χώροι-χώροι Πολιτισμού, κ.ά.

Κατά το διδακτικό έτος 2024-2025, βάσει των στοιχείων που τηρούνται στο αρχείο της αρμόδιας Υπηρεσίας του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α., σε σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας, στις ανωτέρω θεματικές υλοποιήθηκαν συνολικά δύο χιλιάδες τετρακόσια ενενήντα εννέα (2.499) Προγράμματα Πολιτιστικών Θεμάτων, με τη συμμετοχή οκτώ χιλιάδων τετρακοσίων δύο (8.402) εκπαιδευτικών και εξήντα πέντε χιλιάδων οκτακοσίων ενενήντα (65.890) μαθητών/μαθητριών σε χίλιες εννιακόσιες δεκατρείς (1.913) Σχολικές Μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Παράλληλα, στο πλαίσιο της ανωτέρω εγκυκλίου προβλέπεται η διοργάνωση από τις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης της χώρας δια των Υπεύθυνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας, Πολιτιστικών Θεμάτων/Σχολικών Δραστηριοτήτων και Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού: (α) ενημερωτικών συναντήσεων με ομάδες εκπαιδευτικών, προκειμένου οι τελευταίοι/ες να συνεισφέρουν αποτελεσματικά στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των Προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων και (β) προγραμμάτων και παρεμβάσεων στις σχολικές μονάδες. Οι δράσεις των Υπευθύνων δύνανται να υλοποιούνται σε συνεργασία με φορείς που αναπτύσσουν εκπαιδευτική δραστηριότητα (δημόσιους οργανισμούς, φορείς τοπικής ή περιφερειακής αυτοδιοίκησης, Α.Ε.Ι., άλλους κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς, κ.ά.). Στη θεματολογία τους εντάσσεται παγίως η καλλιέργεια και προώθηση της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς, της ιστορίας και του πολιτισμού, της δημοκρατικής συνείδησης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τέλος, στις σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης υλοποιούνται σε ετήσια βάση εκπαιδευτικά προγράμματα από δημόσιους/ιδιωτικούς φορείς με επιστημονική, ερευνητική και εκπαιδευτική δραστηριότητα, τα οποία, από το διδακτικό έτος 2024-2025, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (ν. 5128/2024, Α' 118, άρθρο 73), εγκρίνονται από τον/την Διευθυντή/Διευθύντρια ή τον/την Προϊστάμενο/Προϊσταμένη της σχολικής μονάδας με κοινοποίηση στον/στην Επόπτη/Επόπτρια Ποιότητας της Εκπαίδευσης της οικείας Διεύθυνσης Εκπαίδευσης. Στη στοχοθεσία αυτών των προγραμμάτων εντάσσεται παγίως η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση των μαθητών και των μαθητριών στις ανωτέρω θεματικές.

Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΣΟΦΙΑ ΖΑΧΑΡΑΚΗ

Εσωτερική Διανομή

1. Γραφείο Υπουργού
2. Γραφείο Υπηρεσιακού Γραμματέα